

Cvičení z AC 2011

12. – 14. 12. 2011, BFÚ

Vyučující: Mgr. Karel Souček, Ph.D.; Mgr. Zuzana Pernicová; Mgr. Radek Fedr

Č.	Učo	Student
Skupina A)		
1.	151062	Nešporová, Kristina
2.	324025	Bezděková, Renata
3.	356432	Bogorová, Jana
4.	184431	Bujoková, Barbora
5.	270568	Machát, Radek
Skupina B)		
6.	386873	Menšíková, Markéta
7.	356874	Potočková, Hana
8.	269877	Pyszková, Michaela
9.	381745	Toporcerová, Veronika
10.	323468	Vrbiniaková, Jana

Den 1 – středa 12.12.2012

hod	A)	B)
9-11	BD FACS Calibur & BD Aria II Sorp 4L, základy obsluhy a kalibrace	
11-13	- Fucci cells, sběr, měření, sorting, analýza - ovlivnění buněk pro analýzu buněčného cyklu	
13-15		- ovlivnění buněk pro analýzu buněčného cyklu - BD FACS Calibur & BD Aria II Sorp 4L, základy obsluhy a kalibrace
15-17		- Fucci cells, sběr, měření, sorting, analýza

Den 2 – čtvrtek 13.12.2012

hod	A)	B)
9-11	Sběr buněk a značení povrchových antigenů	
11-13	Detekce, analýza a separace na základě exprese povrchových znaků	Sběr a fixace buněk pro analýzu buněčného cyklu
13-14	Demonstrace přístroje MUSE od firmy Merc/Millipore – obě skupiny dohromady – detekce buněčné viability	
14-16		Značení buněk, měření a analýza buněčného cyklu

Den 3 – pátek 14.12.2012

	A)	B)
9-11		Sběr buněk a značení povrchových antigenů
11-13	Sběr a fixace buněk pro analýzu buněčného cyklu	Detekce, analýza a separace na základě exprese povrchových znaků
13-15	Značení buněk, měření a analýza buněčného cyklu	

Protokol 1

Fucci 8 buňky, sběr, měření a analýza buněčného cyklu pomocí fluorescenčních proteinů
- pouze demonstrace

Protokol 2

Ovlivnění buněk LAPC-4 pro analýzu buněčného cyklu

- každý sám zpracuje dva vzorky – 1) kontrola (vehicle) a 2) cdk2 inhibitor III CVT-313

Protokol 3

LAPC-4 buňky, sběr, fixace, barvení Vindelovým roztokem, měření a analýza buněčného cyklu

- každý sám zpracuje 2 vzorky – 1) kontrola (vehicle) a 2) curcumin

Protokol 4

E2, cE2 buňky, sběr, multibarevné značení povrchových molekul CD133/CD44 a viability,

měření a analýza fenotypu, sorting, kontrola kvality

- každý sám zpracuje 2 vzorky – E2, cE2 linie

Protokol 1 – model HeLa 8 Fucci cells – měření a analýza buněčného cyklu pomocí fluorescenční próby

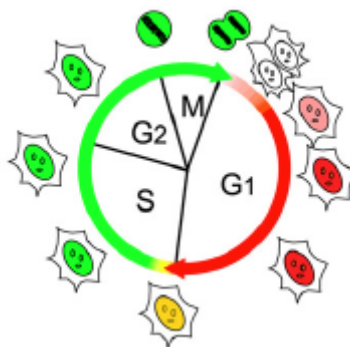
Cíl

- cílem experimentu je seznámit se s modelovou buněčnou linií HeLa 8 Fucci, která umožňuje analýzu buněčného cyklu na živých buňkách bez potřeby fixace a značení
- tento experiment bude demonstrační – bude Vám názorně předvedeno, jak se zpracovávají buňky pro tento typ analýzy, což využijete při přípravě dalších experimentů během tohoto cvičení
- demonstrace měření proběhne na přístroji BD FACS Aria II Sorp
- ukázka vyhodnocení dat bude provedena pomocí programu FlowJo

Teorie

Buněčná linie HeLa 8 Fucci

- buněčná linie HeLa – lidská permanentní buněčná linie odvozená z karcinomu děložního čípku
- nejstarší a jedna z nejčastěji používaných lidských buněčných linií
- Fucci próba (fluorescent ubiquitination-based cell cycle indicator) – umožňuje vizualizovat progresi buněčného cyklu u živých buněk
- buňky s Fucci ve fázi G1 emitují červené světlo, ve fázi S/G2/M zelené světlo
- více – viz pdf. souboru uložené ve studijních materiálech

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0092867408000548> (viz studijní materiály)

Tento experiment bude pouze demonstrován cvičícími

Materiál

- připravená buněčná linie HeLa 8 Fucci
- roztok PBS+EDTA – EDTA (kyselina ethylendiamintetraoctová) je chelatační činidlo, které mimo jiné vychytává Ca^{2+} ionty, čímž rozrušuje mezibuněčné spoje
- trypsin - pankreatický enzym (serinová proteáza), štěpí amidové a esterové vazby argininu a lysinu
  - působení trypsinu uvolňuje adherentní buňky od kultivačního povrchu
- nesterilní médium se sérem – inaktivace trypsinu
- PBS – oplach buněčné suspenze

Postup:

Sběr a příprava vzorků

- odsát médium z buněk
- přidat 3 ml PBS+EDTA – 1-2 minuty nechat působit
- odsát PBS+EDTA
- přidat 0,5 ml trypsinu – nechat inkubovat v termostatu (37°C) dokud se buňky neuvolní (cca 1-2 minuty)
- přidat 2,5 ml média se sérem (inaktivace trypsinu)
- misku opláchnout 1 ml PBS, přenést do zkumavky k buněčné suspenzi
- stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant
- pelet rozsuspendovat v 1 ml PBS
- stočit 200g 5 min
- odsát supernatant
- pelet rozsuspendovat v 300 µl PBS a měřit

Výsledky

Popište postup měření buněčného cyklu u této linie + přiložte výsledky měření získané vyhodnocením v programu FlowJo

Protokol 2 – ovlivnění buněčné LAPC-4 inhibítorem cdk2 CVT-313

Cíl

- cílem experimentu je ovlivnit buněčnou linii LAPC-4 inhibítorem cyklin dependentní kinázy II (cdk2) CVT-313
- působení inhibítora 24-48 hodin vede k deregulaci buněčného cyklu (změna distribuce buněk v jednotlivých fázích buněčného cyklu)
- ovlivněné buňky budou následně zafixovány a nabarveny pro analýzu buněčného cyklu

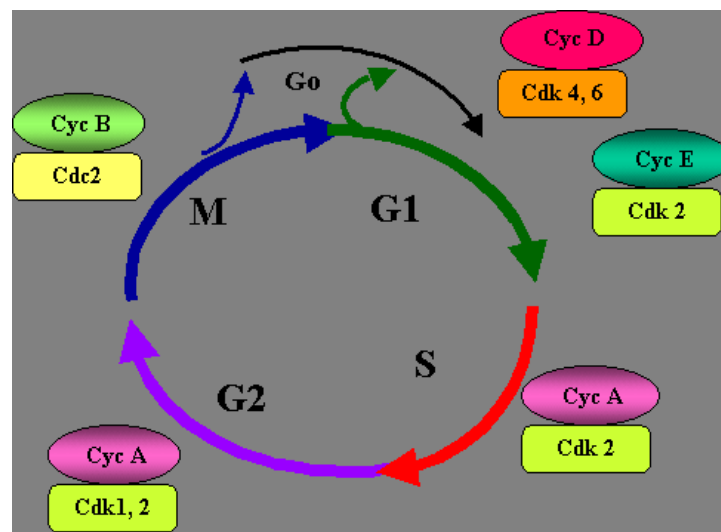
Teorie

Buněčná linie LAPC-4 - lidská permanentní buněčná linie ustanovená z myšičího xenograftu

- buňky izolované metastáz v lymfatických uzlinách pacienta s karcinomem prostaty
- přímá subkutánní injekce nádorových buněk získaných z pacienta s pokročilým stádiem karcinomu prostaty do myši (Drs. Robert Reiter and Charles Sawyers)
- produkují PSA, mají wt androgenní receptor
- růst nádorů a metastázování závislé na hormonech

Cdk2 a její inhibice

- **cdk2 – cyklin-dependentní kináza 2**
  - regulace buněčného cyklu se účastní komplexy cyklinů a cyklin-dependentních kináz
  - serin/threoninová protein kináza
  - aktivita cdk2 je nejvyšší během S fáze a G2 fáze buněčného cyklu
  - cdk2 je aktivována interakcí s cyklinem E během rané fáze syntézy DNA (buňka může projít z G1 fáze do fáze S)
  - následně je aktivována cyklinem A během pozdní fáze replikace DNA – řídí přechod z S fáze do G2 fáze (mitózy)
  - inhibovaná inhibítorem cyklin-dependentních kináz p21^{Cip1/Waf}

- **CVT-313, cdk2 inhibitor III** (238803, Merck) – analog purinu
  - silný, selektivní, reversibilní, ATP-dependentní inhibitor Cdk2 (inhibuje její aktivitu)
  - *in vitro* indukuje zástavu buněčného růstu
  - primární cíl – komplexy Cdk2/cyklin A, Cdk2/cyklin E
  - rozpustný v DMSO

Materiál

- zásobní roztok inhibitoru o koncentraci 10mM rozpuštěný v DMSO
- sterilní DMSO
- sterilní špičky, pipety pro práci v laminárním boxu
- připravené 2 misky 60 mm s buněčnou linií LAPC-4 (CO₂ inkubátor)
- miska 1 – kontrola – ovlivněná pouze rozpouštědem (DMSO, vehicle) – přidá se stejný objem, jako objem přidávaného curcuminu
- miska 2 – ovlivnění curcuminem – výsledná koncentrace 2.5 μM / 10 μM

Výpočet

- zásobní koncentrace inhibitoru CVT-313 = 10 mM
- výsledná koncentrace na buňkách:
  - **skupina A** – 48 hodin treatment – koncentrace inhibitoru **2.5 μM**
  - **skupina B** – 24 hodin treatment – koncentrace inhibitoru **10 μM**
- objem média v miskách = 4 ml
- **Dopočítejte, jaký objem zásobního roztoku inhibitoru CVT-313 a DMSO budete přidávat:**

Práce probíhá sterilně v laminárním boxu, každý student pracuje se dvěma vzorky (kontrola, ovlivnění inhibitorem)

Postup

- v laminárním boxu připravit sterilní špičky a pipety
- přeneste buňky z CO₂ inkubátoru do laminárního boxu
- do misky 1 (vehicle) přidat vypočítaný objem sterilního DMSO (mikrozkumavka 1)
- do misky 2 (ovlivnění curcuminem) přidat vypočítaný objem zásobního roztoku curcuminu (mikrozkumavka 2)
- médium v miskách opatrně a jemně promíchat
- misky s buňkami po ovlivnění uložit zpět do CO₂ inkubátoru

- inkubace s inhibitorem 24 hodin (skupina B) nebo 48 hodin (skupina A)

Po příslušné době inkubace bude následovat nesterilní odběr vzorků, fixace a značení buněk na analýzu buněčného cyklu (viz. protokol 3)

Výsledky

Stručně popište vliv inhibitoru na morfologii a viabilitu buněčné linie PLAPC-4 v době odběru pro analýzu buněčného cyklu (mikroskopické pozorování).

Protokol 3

3.A Sběr, fixace a značení buněk LAPC-4 po ovlivnění inhibitorem cdk2 pro analýzu buněčného cyklu

Cíl:

- cílem je připravit buňky LAPC-4 ovlivněné inhibitorem cdk2 pro analýzu buněčného cyklu
- buňky budou nesterilně odebrány, zafixovány a následně bude naznačena DNA pomocí barvicího roztoku s propidium jodidem
- vzorky budou analyzovány na přístroji BD Aria II Sorp
- výsledky budou vyhodnoceny pomocí programu FlowJo

Materiál:

- LAPC-4 buňky - 1x 60 mm miska - kontrola
- 1x 60 mm miska – cdk2 inhibitor 2.5 μ M / 10 μ M, ovlivnění 24/48 h
- roztok PBS+EDTA
- trypsin
- nesterilní médium se sérem
- PBS
- 70% EtOH – fixace buněk
- Vindelův roztok – značení pro buněčný cyklus (viz níže)
- zkumavky pro FACS
- nesterilní špičky, pipety

Příprava vzorků

Práce probíhá nesterilně, každý student pracuje s vlastními vzorky (kontrola, ovlivnění inhibitorem)

Sběr vzorků

! před samotným odběrem si každý prohlédne své dva vzorky pod mikroskopem a doplní do protokolu č.2 výsledky pozorování!

- odsát médium z buněk
- přidat 3 ml PBS+EDTA – 1-2 minuty nechat působit
- odsát PBS+EDTA
- přidat 0,5 ml trypsinu – nechat inkubovat s termostatu (37°C) dokud se buňky neuvolní (cca 1-2 minuty)
- přidat 2,5 ml média se sérem (inaktivace trypsinu)
- celý objem misky přenést pipetou do připravené FACS zkumavky (zkumavka A = kontrola, zkumavka B = ovlivněné buňky)
- každou misku opláchnout 1 ml PBS, přenést do zkumavky k buněčné suspenzi

Fixace buněk

- stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant
- pelet rozsuspendovat ve 2 ml PBS
- stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant
- pelet **dobře** rozsuspendovat ve 200 μ l PBS
- přidat 3,5 ml 70% EtOH, **dobře promíchat několikanásobným převrácením** zavřené zkumavky
- fixace v EtOH – minimálně 30 min 4°C, může zůstat i několik dní ve 4°C

Barvení pomocí Vindelova roztoku

- buňky fixované v EtOH stočit 200g 5 min
- odsát supernatant
- pelet rozsuspendovat ve 3 ml PBS
- stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant
- pelet rozsuspendovat ve 300 μ l Vindelova roztoku
- barvit 30 min 37°C a měřit

Vindelův roztok (Handbook of flowcytometry methods - J.P. Robinson, Willey-Liss 1993)

1M TRIS (pH 8)	1 ml
RNAse (Sigma R-5503)	1 mg
TRITON (nebo NP-40)	100 μ l
NaCl	60 mg
Propidium jodid	5 mg
doplnit destilovanou vodou do 100 ml	

uchovávat při 4°C

Pozn.

Vindelův roztok lze použít i bez fixace buněk – pak se v podstatě analyzují jen jádra.

V případě fixovaných buněk není nutné mít v roztoku detergent (stačí pouze roztok PI a RNAse).

3.B Měření a analýza buněčného cyklu

Popište postup vlastního měření a zhodnocení výsledků, přiložte výsledky vyhodnocené v programu FlowJo a interpretujte získaná data (srovnání mikroskopického pozorování v době odběru s výsledky analýzy cyklu,...).

Protokol 4. Vícebarevná analýza fenotypu u buněčné linie E2 a cE2, sorting

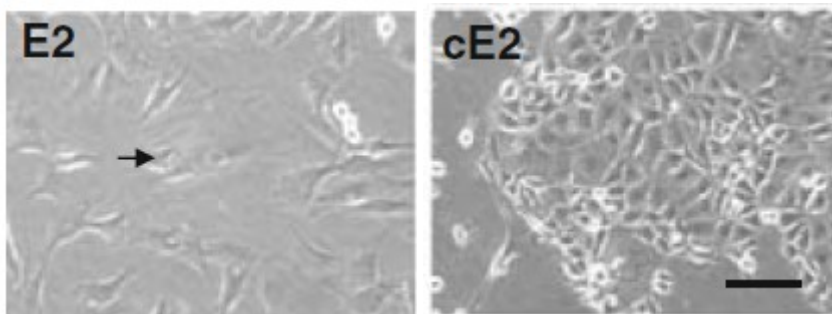
Cíl

- cílem experimentu je na živých buňkách značit povrchové molekuly CD133 a CD44 pomocí specifických primárních protilátek konjugovaných s fluorescenčními značkami
- je důležité detekovat expresi těchto povrchových molekul pouze na živých buňkách, proto současně se značením těchto dvou znaků bude detekovaná i viabilita pomocí speciálního fluorescenčního kitu
- celkem tedy budeme značit 3 znaky a detekovat 3 fluorescenční spektra

4.A Odběr buněk a značení specifickými protilátkami

Buněčné linie E2 a cE2

- <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2903072/?tool=pubmed> (viz studijní materiály)
- myší buněčné linie odvozené z adenokarcinomu prostaty
- izolované z myši s kondicionální delecí genu pro PTEN, což vede ke spontánnímu rozvoji adenokarcinomu prostaty
- linie E2 – závislá na androgenech
- linie cE2 – linie nezávislá na androgenech, izolovaná z myši po kastraci

Povrchové molekuly CD133 a CD44

- prokázány jako charakteristické znaky nádorových kmenových buněk (NKB) mimo jiné i u adenokarcinomu prostaty
- NKB - subpopulace nádorových buněk, které jsou pravděpodobně zodpovědné za progresi nádorového onemocnění a tvorbu metastáz
  - vlastnosti podobné kmenovým buňkám – schopnost sebeobnovy a tvorby jak dalších maligních buněk, tak i nemaligních prekursorových buněk
  - pomalu cyklující buňky, zvýšená exprese antiapoptotických molekul a také molekul zodpovědných za multilékovou rezistenci (ABC transportéry), proto jsou rezistentní k běžně aplikované chemoterapii
- CD44 - povrchová molekula zapojená do procesů proliferace, diferenciace, migrace, angiogeneze a dalších
  - u mnoha nádorových onemocnění je zvýšená exprese CD44 spojena s horší prognózou
  - má několik ligandů – osteopontin, fibronectin, collagen, hyaluronate

- u nádorových onemocnění prostaty je považován za marker jak nádorových, tak nádorových kmenových buněk
- CD133 (Prominin-1)
  - 5x transmembránový glykoprotein
  - původně marker primitivních hematopietických kmenových a progenitorových buněk
  - bylo prokázáno, že CD133 je také markerem kmenových buněk v jiných tkáních, a také nádorových kmenových buněk

Použité protilátky

- primární protilátky - anti-mouse CD133 (Prominin-1) PE - BioLegend 141204
  - rat IgG2a kappa
  - anti-mouse CD44 APC-Cy7 - BioLegend 103028
    - rat IgG2b kappa
- izotypové kontroly - PE Rat IgG2a kappa isotype control – BioLegend 400508
  - APC/Cy7 rat IgG2b kappa isotype control – BioLegend 400624
- značení viability - LIVE/DEAD Yellow fixable cell stain kit
- informační materiály k použitým protilátkám a kitu pro detekci viability – viz studijní materiály

Další materiál

- nesterilní PBS
- **nesterilní roztok 1% BSA – před začátkem odběru připravit 10 ml 1% BSA ředěného v PBS připraveného zředěním 20% zásobního roztoku BSA**

Dopočítejte:

pro získání 10 ml 1% BSA přidat ..... ml 20 % BSA do ..... ml PBS

- nesterilní FACS zkumavky, špičky, pipety

Vzorky:

- pracujeme se 2 buněčnými liniemi – E2 a cE2
- pro každou linii budou připraveny 2 vzorky - specifické značení (CD)
  - isotypová kontrola (ISO)
- vzorky: 1 – E2 ISO – IgG2a PE / IgG2b APC-Cy7 / yellow viability
- 2 – E2 CD – CD133 PE / CD44 APC-Cy7 / yellow viability
- 3 – cE2 ISO – IgG2a PE / IgG2b APC-Cy7 / yellow viability
- 4 – cE2 CD – CD133 PE / CD44 APC-Cy7 / yellow viability

Práce probíhá nesterilně, každý student připraví celkem 4 vzorky.

Postup:

1. příprava vzorků

- 1x 60 mm miska E2 buněk
- 1x 60 mm miska cE2 buněk

- zpracovávejte obě misky zároveň
- odsát médium
- oplach 3 ml PBS+EDTA – inkubace 10 minut 37°C linie cE2, 1 min 37°C linie E2 (inkubátor)
- odsát PBS+EDTA
- přidat 0,5 ml trypsinu – inkubace až 5 minut 37°C (suchý termostat, průběžně pozorovat, zda se již buňky uvolňují od kultivačního povrchu)
- přidat 2,5 ml média se sérem – inaktivace trypsinu
- celou suspenzi přenést do připravených nesterilních zkumavek
  - E2 buňky – zkumavka A
  - cE2 buňky – zkumavka B
- misky opláchnout 1 ml PBS – přenést do příslušné zkumavky
- zkumavky s buněčnou suspenzí stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant
- pelet rozsuspendovat v 1 ml PBS s 1% BSA
- každou ze zkumavek A a B rozdělit na poloviny do dvou zkumavek určených pro měření na cytometru - zkumavka A (E2) – vzorky č. 1 a 2
  - zkumavka B (cE2) – vzorky č. 3 a 4
- do každé zkumavky přidat 1 ml 1% BSA
- stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant a přidat příslušné protilátky ředěné v 1% BSA

2. Značení protilátkami CD133 a CD44

- do každého vzorku se přidá 100 μ l 1% BSA s příslušnými protilátkami nebo isotypovými kontrolami
- celkem máme 4 vzorky, 2 pro specifické značení a 2 pro isotypovou kontrolu, nachystáme si tedy 200 μ l od každého ředění
- ředění protilátek –

CD133 PE	1:100
CD44 APC/Cy7	1:50
IgG2a PE	1:100
IgG2b APC/Cy7	1:50

Dopočítejte:

- **1. mikrozkušavka ISO – do 210 μ l 1% BSA přidáme**

..... μ l IgG2a PE

..... μ l IgG2b APC/Cy7

- **2. mikrozkušavka specifické značení – do 210 μ l 1% BSA přidáme**

..... μ l CD133 PE

..... μ l CD44 APC/Cy7

- do zkumavky 1 a 3 přidáme 100 μ l z mikrozkušavky 1 (izotypová kontrola, ISO)
- do zkumavky 2 a 4 přidáme 100 μ l z mikrozkušavky 2 (specifické značení, CD)

- všechny vzorky důkladně propipetovat
- inkubace 30 min v lednici
- po 30 min přidat ke všem vzorkům 1 ml čistého PBS
- stočit 200g 5 minut
- odsát supernatant
- pelet ve všech mikrozukmavkách rozsuspendovat ve 100 μ l PBS s naředěnou značkou pro viabilitu

3. značení viability

- ředění značky pro viabilitu – LIVE/DEAD yellow cell stain kit – ředění 1:500
- do každého vzorku se přidá 100 μ l naředěné značky, celkem máme 4 vzorky
- **vypočítat ředění značky pro viabilitu při ředění 1:1000**

do 450 μ l PBS přidat ..... μ l značky na viabilitu

- vzorky dobře rozsuspendovat v 100 μ l naředěné značky
- inkubovat 20 min v lednici
- po 20 min přidat ke všem vzorkům 1 ml čistého PBS
- stočit 200g 5 min
- odsát supernatant
- vzorky rozsuspendovat v 300 μ l PBS a měřit/sortovat
- pokud vzorky nebudou hned měřeny, tak uložit na led nebo do lednice

Protokol 4B. Imunofenotypová analýza linie E2 a cE2, sorting, vyhodnocení výsledků

Popište způsob analýzy a sortingu, přiložte výsledky měření získané vyhodnocením v programu FlowJo, výsledky interpretujte.